

ΕΚΔΗΛΩΣΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΑΡ

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

20.11

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Ομιλητές:

Σπύρος Λαπασιώρας

Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Ασημίνα Ξηροτύρη

Κοινοβουλευτική εκπρόσωπος της ΔΗΜΑΡ

Παναγιώτης Πετράκης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθήνας

Δημήτρης Χατζησωκράτης

Μέλος ΕΕ της ΔΗΜΑΡ,
υπεύθυνος Οικονομικής Πολιτικής

Νίκος Χριστοδουλάκης

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθήνας

Συντονιστής:

Χρήστος Μέγας

Δημοσιογράφος

**ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΑΡΙΣΤΕΡΑ**

Billing Total	\$918.00
(Includes GST)	\$102.00
Effpos	\$100.00
Previously Paid	\$0.00
Total Outstanding	\$818.00

Billing Total	\$200.00
(Includes GST)	\$0.00
Effpos	\$1.437.00
Previously Paid	
Total Outstanding	

PAID

PAID

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Ομιλητές:

Σπύρος Λαπασιώρας

Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Ασημίνα Ξηροτύρη

Κοινοβουλευτική εκπρόσωπος της ΔΗΜΑΡ

Παναγιώτης Πετράκης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθήνας

Δημήτρης Χατζησωκράτης

Μέλος ΕΕ της ΔΗΜΑΡ,

υπεύθυνος Οικονομικής Πολιτικής

Νίκος Χριστοδουλάκης

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθήνας

Συντονιστής:

Χρήστος Μέγας

Δημοσιογράφος

Ομιλία του Δημήτρη Χατζησωκράτη Μέλος ΕΕ της ΔΗΜΑΡ, υπεύθυνος Οικονομικής Πολιτικής

1. Πριν από ένα χρόνο ακριβώς, ως ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ είχαμε διοργανώσει μια Εκδήλωση- Ημερίδα με τίτλο «ΠΟΙΟΣ ΔΡΟΜΟΣ; Ύστερη μνημονιακή και μεταμνημονιακή περίοδος», φιλοδοξώντας, μαζί με εκλεκτούς φίλους να ανικνεύσουμε και να θέσουμε σε δημόσιο διάλογο πεδία και δέσμες προτάσεων που θα μπορούσαν να εμπνεύσουν κυβερνητικές πολιτικές, ώστε να προωθηθούν:

- Ουσιαστικές αλλαγές στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, με στόχο να αντι-κατασταθούν τα μέτρα που αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά και να συνδεθεί με προοδευτικές μεταρρυθμίσεις, με τη δημοκρατική ανασυγκρότηση της δημόσιας διοίκησης, την αναζωογόνηση της αγοράς, τη δημιουργία ε-νός δικτύου κοινωνικής προστασίας

- Ισχυρό πρόγραμμα αναπτυξιακών παρεμβάσεων ικανό να αντιμετωπίσει την ύφεση, να ανατάξει την οικονομία, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και νέα εισοδήματα

-Πακέτο μέτρων που θα αναδιαρθρώσουν το χρέος, θα μετακινήσουν και θα μειώσουν τις επιβαρύνσεις του στοους προϋπολογισμούς.

Δεν θα μπορούσα να ισχυριστώ ότι η επίδραση της Ημερίδας μας ήταν καθοριστική, επηρέασε και άλλαξε τις επιλογές της δικομματικής κυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ.

Αλλά εμείς είμαστε αποφασισμένοι και επανερχόμαστε για να τα ξαναπούμε, και να τα ξαναπούμε, και να τα ξαναπούμε, όπως έλεγε πεισματικά και ο αείμνηστος Μιχάλης.

2. Σήμερα όμως στοχεύουμε και θα επικεντρωθούμε στο χρέος και στα της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους, που έχει έλθει, επιτέλους, και από την κυβέρνηση σε πρώτο πλάνο και υποχρεώνει και τους εταίρους για αποφάσεις επ' αυτού.

Προτάσεις για το χρέος, την αναδιάρθρωση, τη διαχείριση ή και την απόλυση του έχουν διαμορφώσει όλες οι πολιτικές δυνάμεις. Αυ-τό όμως δεν είναι αρκετό. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙ-ΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ θεώρησε και θεωρεί ότι για το ζήτημα αυτό, που υπερβαίνει χρονικά τις σημερινές πολιτικές δυνάμεις και θα καθορίζει το μέλλον των πολιτών της χώρας, τουλάχιστον για την επόμενη 30ετία, οι πολιτικές δυνάμεις του δημοκρατικού τόξου της χώρας οφείλουν να συνεννοηθούν και να διαμορφώσουν την ελάχιστη κοινή συμφωνία. Είναι μια πρόταση που ο Πρόεδρος της ΔΗΜΑΡ γνωστοποίησε και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ζήτησε τη σύγκληση του Συμβουλίου πολιτικών αρχηγών. Μετά την άμεση άρνηση πρωθυπουργού και αντιπροέδρου της κυβέρνησης, ο Φ. Κουβέλης κάλεσε την κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό να συζητηθεί το θέμα της αναδιάρθρωσης του χρέους σε ειδική συνεδρίαση της Βουλής, όπου ο σταυρωτός διάλογος θα επέτρεπε και τον έλεγχο των προτάσεων αλλά και την όποια ανάδειξη συμφωνιών. Φωνή βωόντων εν τη ερήμω.

Η πρόταση αυτή φυσικά θα παραμένει ανοικτή...

3. Θα ήθελα να κάνω τρεις προκαταρκτικές παρατηρήσεις:

Η πρώτη παρατήρηση: Η σημερινή δικομματική κυβέρνηση δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να πετύχει ώστε οι εταίροι να υλοποιήσουν την απόφαση - δέσμευση του Eurogroup της 27ης Νοεμβρίου 2012 ότι: «τα κράτη μέλη της ΕΕ θα εξετάσουν, αν κριθεί απαραίτητο, περαιτέρω μέτρα βοήθειας, που θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, χαμηλότερη συγχρηματοδότηση σε διαρθρωτικά κεφάλαια και/ή περαιτέρω μείωση επιτοκίων στα διμερή δάνεια, προκειμένου να επιτευχθεί επιπλέον αξιόπιστη και βιώσιμη μείωση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ, όταν η Ελλάδα φτάσει να έχει ετήσιο πρωτογενές πλεόνασμα». Η κυβέρνηση δεν ζήτησε από το τέλος Δεκεμβρίου του 2013, όπου ήταν δεδομένη η επίτευξη πλεονάσματος για το 2013, την προετοιμασία μιας συμφωνίας βιώσιμης μείωσης του χρέους, που θα τίθετο σε ισχύ αμέσως μετά την επίσημη από την Eurostat καταγραφή του πλεονάσματος τον περασμένο Απρίλιο. Αντιθέτως, ως μη όφειλε, δέχονταν από τους εταίρους τις συνεχείς αναβολές, είτε λόγω πλεόν των ευρωεκλογών είτε, το χειρότερο, για έναρξη διαδικασίας συζήτησης, μετά την περαίωση της 5ης αξιολόγησης από την τρόικα, που ακόμη δεν έχει τελειώσει και της οποίας μέχρι σήμερα παρακολουθούμε το τραγικό σήριαλ.

Μεμφόμαστε την κυβέρνηση για την πραγματική αδυναμία διαπραγμάτευσης.

Η δεύτερη παρατήρηση: Ο τραγικός χειρισμός του περασμένου Οκτωβρίου από τον πρωθυπουργό με τις εξαγγελίες του για το εξωπέταγμα του ΔΝΤ και την έξοδο από τα Μνημόνια. Στο διαγκωνισμό και τη διεκυστίδα του με τον ΣΥΡΖΑ για το ποιός «θα σκίσει τα μνημόνια» πιο γρήγορα, πρωθυπουργός αυτός, εξαύλωσε τα όποια ψήγματα εμπιστοσύνης των ηγεσιών των εταίρων για τις δυνατότητες του πολιτικού προσωπικού της χώρας μας να μπορούν να προβλέπουν και να σχεδιάζουν με βάση τα δεδομένα και όχι το... θυμικό. Ο κ. πρωθυπουργός θα βρει μπροστά του, αν δεν το έχει ήδη διαπιστώσει, και τα ερωτηματικά των ηγετών της πολιτικής του οικογένειας άλλα και τη μη διάθεσή τους για «πολιτική πίστωση» και «προκαταβολή» εν όψει των, εξ αντικειμένου, πολιτικά δύσκολων μηνών, που έρχονται με την έναρξη του νέου χρόνου στην Ελλάδα. Αλλά τα τελευταία ουδόλως θα μας ενδιέφεραν αν δεν είχαν, εξ αντικειμένου, τις επιπτώσεις τους στην πορεία της χώρας μας. Οι σημαίες τις εξόδου από τα Μνημόνια ήταν... από νάιλον. Υπεστάλησαν στο Eurogroup της 6ης Οκτωβρίου και κληροδότησαν στη χώρα μια νέα συμφωνία που ενέχει:

(α) πιο ακριβό δανεισμό: Η χώρα θα αναζητά κεφάλαια από τις αγορές. Με την εξασφάλιση της πιστωτική γραμμή ECCL, βεβαίως τα επι-τόκια των αγορών θα μειωθούν σχετικά με τα σημερινά επίπεδά τους, ωστόσο θα είναι πολύ υψηλότερα από εκείνα (2%) του ESM.

(β) Πιο αυστηρό έλεγχο. Η Ελλάδα θα ελέγχεται από τους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς και το ΔΝΤ χωρίς, πλέον, ο έλεγχος να συνοδεύεται από φθηνά κεφάλαια. Ο έλεγχος θα υφίσταται χωρίς νέα χρηματοδότηση, όπως επεδίωκαν ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και το ΔΝΤ. Τα κε-φάλαια θα υπάρχουν μόνο ως απόθεμα, για ώρα ανάγκης. Ο έλεγχος θα είναι συνεχής και θα ασκείται, είτε προσφύγουμε σε αυτά είτε όχι.

Αλλά ταυτοχρόνως θα υφίσταται και ένας άλλος έλεγχος, πέραν των όποιων τυπικών δια-δικασιών, που θα είναι άτεγκτος, γιατί αυτόν θα τον επιβάλλουν οι αγορές. Με το ΔΝΤ και την Ε.Ε. υπάρχουν περιθώρια διαπραγμάτευσης, με τις αγορές όχι. Είτε σε δανείζουν είτε δεν συμφωνούν και δεν σε δανείζουν. Κι όταν σε δανείζουν, σου δίνουν επιτόκια που ενσωματώνουν τον κάθε φορά κίνδυνο που εκτι-μούν ότι έχεις. Αν δεν σε δανείσουν, προσφεύγεις στον ECCL. Το πολιτικό κόστος για την όποια κυβέρνηση αναγκαστεί σε τέτοια «υποχώρηση» θα είναι τεράστιο.

Το μάθημα για το τι κοστίζουν οι λεονταρι-σμοί και στην ηγεσία της κυβέρνησης είχε δυ-στυχώς πολύ... ακριβά δίδακτρα! Ελπίζω και η αξιωματική αντιπολίτευση κάτι να διδάχτηκε.

Ως ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ, δεν αποφύγαμε να αναδεικνύουμε, αυτήν ακριβώς την περίοδο, την κατεύθυνση προς την οποία θα έπρεπε να κινηθούμε, ως χώρα, που θα κάλυπτε δύο πεδία: Το πρώτο: η κατάρτιση και επεξεργασία αυτού του πολυθρύλπτου εθνικού σχεδίου, στρατηγικού σχεδίου ανα-

συγκρότησης, για το κράτος, την οικονομία την αναπτυξιακή προοπτική χωρίς νέα ελλείμματα και την κοινωνική συνοχή. Το δεύτερο: η διαπραγμάτευση με την Ευρώπη και το ΔΝΤ μιας νέας συμφωνίας για την υλοποίηση του εθνικού σχεδίου μας, που θα περιελάμβανε: Τη συνέχιση της φθηνής δανει-οδότησης, στοιχείο της οποίας θα μπορούσε να αποτελεί και η αξιοποίηση των αδιάθετων 11,4 δις του ΤΧΣ για τις χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας. Την ελάφρυνση και βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους (για την αναδιάρθρωση του οποίου και θα μιλήσουμε σήμερα). Την μείωση του ύψους των πρωτογενών πλεονασμάτων (και τουλάχιστον κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες από το 4,5% του ΑΕΠ, που μνημονιακά προβλέπεται να διασφαλίζει η χώρα από το 2016 και εντεύθεν).

Η τρίτη παρατήρηση: Η εμμονή Σαμαρά και Βενιζέλου περί της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους. Και καλά να το υποστηρίζει ο κ. Βενιζέλος, έχοντας συγγράψει την ΨΙΔά του, την οποία, σημειω-τέον, είναι και ο μόνος στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. που την απαγγέλει! Ο Πρωθυπουργός όμως: Όταν οι πλέον ευνοϊκές διατυπώσεις που ακούγονται από όλους τους οικονομολόγους συνοψίζονται στο ότι : «το τεράστιο μέγεθος του χρέους προκειμένου να καταστεί βιώσιμο απαιτεί συνδυασμό πρωτο-γενών πλεονασμάτων και ρυθμών μεγέθυνσης που είναι εξαιρετικά δύσκολο να επιτευχθούν μόνο με εθνικές προσπάθειες μέχρι το 2020. Μόνο για τα χρεολύσια, οι απαιτήσεις τα επόμενα χρόνια (2014-20) ανέρχονται σε 70,5 δις. €. Οι τόκοι το 2013 ανήλθαν σε 6.1 δις. € ή 3.4 % του ΑΕΠ. Για να πετύχουμε τον στόχο του 2022, χρειαζόμαστε πρωτογενή πλεονάσματα γύρω στο 5,9% (ή περίπου 13 δις.!) αν έχουμε ρυθμό ανάπτυξης 3,5% και επιτόκια 2,5%», όπως σημειώνει ο Π. Λιαργκόβας, επικεφαλής του Γρ. Προϋπολογισμού της Βουλής.

Και αυτό που είναι προφανές με οικονομικούς όρους ήλθε προχθές στην Καθημερινή της Κυριακής με άρθρο του ο κ. Σαμαράς να το ξεπεράσει με ...πολιτικούς όρους! Αναφέρει: «Δυστυχώς, αυτό που δεν καταλαβαίνει η αντιπολίτευση, είναι πως μια χώρα που δεν έχει βιώσιμο χρέος, δεν μπορεί να δανειστεί από τις αγορές!» Και συνεχίζει: «Όποιος διακηρύσσει ότι το χρέος μας είναι «μη βιώσιμο», δεν πηγαίνει σε «νέα διαπραγμάτευση». Λέει στις αγορές να ΜΗΝ τον δανείζουν! Και πηγαίνει σε νέο αναγκαστικό δανεισμό, με νέους επαχθείς όρους!». Εμείς αυτό που αντιτινουμε απλά στον κ. Πρωθυπουργό είναι οι αγορές δεν τρώνε κουτόχορτο. Ξέρουν ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός! Δεν πεί-θονται από τις όποιες διαβεβαιώσεις του όποιου πρωθυπουργού. Αντιθέτως, οι διαβεβαιώσεις του πρωθυπουργού ότι το χρέος είναι βιώσιμο δίνουν τη δυνατότητα σε όσες ηγεσίες των κρατών μελών δεν θέλουν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στη χώρα να χρησιμοποιούν ως άλλοθι αυτό που ο πρωθυπουργός της χώρας ισχυρίζεται. Και δεν υπάρχει κανένα κοινοβούλιο που να θέλει να ψηφίσει μέτρα που θα καταστήσουν το χρέος της Ελλάδας ...ακόμη πιο βιώσιμο! Συμπέρασμα: Ο πρωθυπουργός πρέπει πάραυτα να εγκαταλείψει τη θέση του αυτή ως επιζήμια. Να συνταχθεί με το πολύ απλό: «Ελάτε, όλοι μαζί, να καταστήσουμε το χρέος μας βιώσιμο!»

4. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ξεκινάει από την παραδοχή ότι το χρέος της κεντρι-κής Κυβέρνησης 325,8δις ευρώ(176,9% του ΑΕΠ για το 2014, τόσο ως προς το από-λυτο ύψος του, όσο ως προς την υφιστάμενη δομή του (το 74,15% του χρέους είναι δάνεια και τουλάχιστον το 90% είναι εξωτερικό) και την κατανομή στο χρόνο των πληρωμών τόκων και χρεολυσίων, δημιουργεί εξαιρετικά υψηλές ετήσιες επιβα-ρύνσεις και δεσμεύει πολύτιμους πόρους που θα μπορούσαν να προσανατολιστούν στην υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Το δημόσιο χρέος δεν είναι βιώσιμο χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις.

Θεωρούμε τη διαχείριση και την μακροχρόνια βιωσιμότητα του ελληνικού δημόσιου χρέους όχι ως μια τεχνοκρατική διαδικασία αλλά ως ένα κατ' εξοχήν πολιτικό ζήτημα. Παρακολουθούμε τις προτά-σεις και των επιστημόνων και των ευρωπαϊκών ερευνητικών κέντρων, που γίνονται είτε για την αντι-μετώπιση καθαυτού του ελληνικού προβλήματος είτε για συνολικές λύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στον δημόσιο διάλογο έχουν περίπου διατυπωθεί όλα. Κάθε πρόταση περιλαμβάνει πτυχές οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν στοιχεία συστατικά μιας συνολικής πρότασης της χώρας μας απέναντι στα θεσμικά όργανα, EKT, EFSF, ESM, ΔΝΤ και τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Θέλουμε όμως να είναι απολύτως σαφές ότι με τις προτάσεις, που κεντρικό στοιχείο τους περιέχουν τη διαγραφή του μεγαλύτερου ή λιγότερο μεγάλου μέρους του χρέους δεν συμφωνούμε θεωρώντας ότι, απλώς, ως εκ της ίδιας της δομής του χρέους (το 80% ανήκει στον επίσημο τομέα) η πιθανότητα να δεχθούν τα κράτη- μέλη της ΕΕ να θέσουν στα κοινοβούλια τους τέτοια πρόταση δεν υφίσταται. Η εμμονή σε μια τέτοια πρόταση ακυρώνει όλο το σύστημα των προτάσεων προς διεκδίκηση, που θα μπορούσε, συναινετικά, να δώσει λύσεις στον κοινά επιδιωκόμενο στόχο του να καταστήσουμε βιώσιμο το χρέος.

Ως ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ, για την αντιμετώπιση του δημόσιου χρέους έχουμε διακρίνει την αναγκαιότητα πολιτικής παρέμβασης για να διαμορφωθούν δυο δέσμες προτάσεων της ελληνικής κυβέρνησης:

A. Κοινή ευρωπαϊκή δράση:

Και συγκεκριμένα, πρώτον:

> Η αξιοποίηση των προτάσεων, που έχουν διατυπωθεί από ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για μεγαλύτερη ευελιξία ως προς την εφαρμογή του Ενισχυμένου Συμφώνου Σταθερότητας. Είναι απολύτως αναγκαία, προκειμένου ο στόχος της δημοσιονομικής σταθερότητας να μην αντιστρατεύεται τους στόχους της ανάπτυξης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Αυτό γιατί ο πλέον καθοριστικός τρόπος για τη μείωση του χρέους είναι η επιτάχυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Δεύτερον:

> Η ενεργοποίηση μιας διαδικασίας διαλόγου αναφορικά με την ανάπτυξη κοινών εργαλείων για την διαχείριση του δημόσιου χρέους σε κοινοτικό επίπεδο (αμοιβαιοποίηση του χρέους, λειτουργία της EKT ως δανειστή ύστατης στιγμής, παρέμβαση της EKT στην πρωτογενή αγορά ομολόγων, ευρω-ομόλογο κλπ). Σε αυτή την κατεύθυνση η κυβέρνηση οφείλει να στηρίξει στις σχετικές προτάσεις. Η ΔΗΜΑΡ, από το ιδρυτικό της Συνέδριο, πρότεινε σταθερά την «αμοιβαιοποίηση» μέρους του χρέους των κρατών –μελών, για κοινή εγγύηση του χρέους που ξεπερνά το όριο του Μάαστριχτ το 60% διαχείρισή του από την EKT ή έναν προς τούτο ειδικό φορέα. Υπάρχουν στον ευρωπαϊκό χώρο παραλλαγές της πρότασης αυτής από ερευνητικά κέντρα και οικονομολόγους, για το τμήμα του χρέους το κάτω από το 60%. Τελευταία, το πρότεινε ως ιδέα και το Συμβούλιο Οικονομικών Εμπειρογνομημόνων της Γερμανίας με πολλούς, βεβαίως, περιοριστικούς όρους. Το σημαντικό είναι ότι υπάρχει κινητικότητα στο ζήτημα αυτό. Από τις αρχές του 2013 ο απελευθωμένος Μπαρόζο είχε ανακοίνωση σύσταση ομάδας εργασίας για το ζήτημα της κοινής ευρωπαϊκής έκδοσης χρέους υπό τη μορφή ενός ταμείου απόσβεσης των δημοσίων χρεών και ευρωγραμματίων, υπό την πίεση του Ευρωκοινοβουλίου προκειμένου αυτό με τη σειρά του να ψηφίσει το δημοσιονομικό σύμφωνο.

Και τρίτον:

> Το πέρασμα του κόστους ανακεφαλαιοποίησης των Τραπεζών στον ESM, και μείωση του χρέους ισόποσα, είτε κατά ένα μέρος μικρότερο της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής αξίας, των τραπεζικών μετοχών που θα περάσουν στο ESM. Αυτό για την Ελλάδα θα αντιστοιχούσε σε μείωση του ελληνικού χρέους κατά 25 δις ευρώ, που είναι οι συμμετοχές του ΤΧΣ στις 4 συστημικές τράπεζες.

B. Ελληνική διεκδίκηση:

Πρώτον:

> η επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής των διμερών δανείων και αυτών από τον EFSF στα 70 χρόνια, καθώς και η μείωση των επιτοκίων των διμερών δανείων και η μετατροπή του σημερινού χαμηλού κυμαινόμενου επιτοκίου (Euribor 3μήνου+ 0,5%) σε σταθερό για τα επόμενα 15 χρόνια, στη βάση της Απόφασης του Eurogroup της 27ης Νοεμβρίου 2012.

Και δεύτερον:

> η διασφάλιση σταθερής αναπτυξιακής πορείας της χώρας και η επιστροφή της χώρας σε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσα από:

1. Την μείωση του ύψους των πρωτογενών πλεονασμάτων (και τουλάχιστον κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες από το 4,5% του ΑΕΠ, που μνημονιακά προβλέπεται να διασφαλίζει η χώρα από το 2016 και εντεύθεν). Είναι αδύνατον να επιτυγχάνεται τέτοιου ύψους πλεόνασμα, συνεχώς τα επόμενα έτη και ταυτόχρονα να επιδιώκονται συνεχείς υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης.
2. την διασφάλιση ενός επενδυτικού προγράμματος στήριξης από τα κράτη- μέλη της ΕΕ, της τάξης των 20 δις ευρώ (αυτού που συζητείται ως ένα νέο σχέδιο Μάρσαλ) προκειμένου να μπορέσει η χώρα να επιστρέψει. Την πρόταση αυτή την υποστηρίζει από την ίδρυσή της η ΔΗΜΑΡ.

Τέλος, θα μου επιτρέψετε να κλείσω με μια υπενθύμιση γιατί δεν πρέπει να ξεχνιόμαστε.

Πρέπει να γνωρίζουμε ότι σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας θα βρίσκεται η ελληνική οικονομία τουλάχιστον μέχρι το 2040, σύμφωνα με την δίπτυχη δέσμη μέτρων (two pack) για την οικονομική διακυβέρνηση της ευρωζώνης, που άρχισε να εφαρμόζεται από τον Οκτώβριο του 2013. Σύμφωνα με το Άρθρο 14 του εν λόγω νομικού πλαισίου ακόμη και μετά τη λήξη ενός Μνημονίου τα κράτη –μέλη παραμένουν υπό εποπτεία εφόσον δεν έχει ε-ξοφληθεί τουλάχιστον το 75% της χρηματοδοτικής συνδρομής που έχει ληφθεί από ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη, τον ESM ή το EFSF.

Φυσικά αυτή η εποπτεία δεν θα έχει τα χαρακτηριστικά των Μνημονίων όπως τα βιώνουμε, ως Ελλάδα, τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Είναι όμως ένα θεσμικό πλαίσιο, που θα το υφιστάμεθα, όπως και οι άλλοι ευρωπαίοι, μέχρις ότου το αλλάξουμε ...

Ομιλία της Ασημίνας Ξηροτύρη Κοινοβουλευτική εκπρόσωπος της ΔΗΜΑΡ

Παρά το μέγεθος, τη βιαιότητα της δημοσιονομικής προσαρμογής, το δημόσιο χρέος παραμένει σε εξαιρετικά υψηλό λειτουργώντας αποτρεπτικά για την ανάπτυξη και την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, αλλά και την προσέλκυση επενδύσεων.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του προσχεδίου του Προϋπολογισμού 2015, το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί το 2014 στα 322,4δισ € ή 176,9% του ΑΕΠ (οριακή αύξηση έναντι του 2013) και για το 2015 θα διαμορφωθεί στα 320,2δισ € ή 170,1% του ΑΕΠ, σχετική μείωση έναντι του 2014.

Η μικρή αυτή μείωση αυτή του δημόσιου χρέους οφείλεται κατά την Κυβέρνηση στην επίτευξη σημαντικού ταμειακού πλεονάσματος, στην πρόοδο του προγράμματος των αποκρατικοποιήσεων και στην αναμενόμενη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ.

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης εκτείνεται μέχρι το 2057, πενήντα χρόνια περίπου.

Και αναρωτιέται κανείς πως θα τα καταφέρουμε; Όταν οι κανόνες της νέας Οικονομικής διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ιδιαίτερα αυστηροί.

Όταν ο στόχος για το χρέος των κρατών – μελών είναι μόλις στο 60% του ΑΕΠ, και όταν οι κανόνες γίνονται πολύ αυστηρότεροι για χώρες που βρίσκονται σε προσαρμογή όπως η δική μας, η οποία το 2020 και αν θα τα καταφέρει, θα έχει δημόσιο χρέος 125% του ΑΕΠ; Όπως προκύπτει και από την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους της τέταρτη αναθεώρηση του προγράμματος προσαρμογής, δηλαδή το ελληνικό δημόσιο χρέος, το οποίο αυτή τη στιγμή όπως είπαμε είναι στο 177% του ΑΕΠ, αναμένεται να μειωθεί σταδιακά στο 125% του ΑΕΠ έως το 2020 και στο 112% ως το 2022.

Και βέβαια γιαυτό μέχρι το 2020 θα πρέπει να πληρώσουμε 77,7 δισ ευρώ σε χρεολύσια και 49,4 δισ περίπου σε τόκους, δηλαδή συνολικά 127 δισ €;

Πως θα εξευρεθούν αυτοί οι πόροι και επί πλέον θα περισσέψουν για την ανάπτυξη και την κοινωνική και παραγωγική ανάκαμψη της χώρας; Μίας χώρας που έχει φθάσει σε συνθήκες, οιονεί πολεμικής καταστροφής από την οικονομική κρίση, με την μεγαλύτερη τα τελευταία εκατό χρόνια ύφεση σε χώρα, που εκτόξευσε την ανεργία στα ύψη και με διάχυτο φόβο και την ανασφάλεια για τα πάντα, λόγω του βίαιου προγράμματος προσαρμογής που της επεβλήθη (όσο σε καμία άλλη χώρα) και που ο τρόπος εφαρμογής του διόγκωσε τις κοινωνικές ανισότητες και φτωχοποίησε μεγάλο ποσοστό των πολιτών της.

Όσον αφορά το «δημοσιονομικό κενό», το οποίο η Τρόικα προβάλλει βίαια θα έλεγα σήμερα για να επιβάλλει και άλλα μέτρα και κυρίως τα βαρύτερα όπως για το ασφαλιστικό και για τα εργασιακά δικαιώματα.

Για να πιέσει μάλιστα ανέβασε το κενό στα 3,6δισ και τώρα μας κάνει έκπτωση 50%.

Είχαμε πει από πέρυσι στη Βουλή τόσο κατά τον προϋπολογισμό του 2014 και το Μεσοπρόθεσμο ΠΔΣ 2015-2018, όσο και πριν ένα μήνα κατά στο Προσχέδιο του Προϋπολογισμού για το 2015, όταν με υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα η Κυβέρνηση παρουσίασε περίπου μηδενικό το κενό για το 2014 και το 2015, ότι έπρεπε να κλείσει το θέμα αυτό με την Τρόικα, γιατί δεν υπάρχει περίπτωση για άλλα μέτρα μετά τις τεράστιες θυσιές του ελληνικού λαού και την πρωτοφανή προσαρμογή, ούτε βέβαια η χώρα ήταν έτοιμη να βγει στις αγορές για δανεισμό. Και ότι έπρεπε προ πολλού να

ανοίξει με συστηματικό και γενναίο τρόπο την διαπραγμάτευση για την αναθεώρηση του χρέους, για να αξιοποιήσει έτσι και τις μεγάλες θυσιές των πολιτών κι την απόφαση του Eurogroup το 2012 για περαιτέρω ελαφρύνσεις στο χρέος. Σήμερα αντί να πάμε μπροστά πάμε πολύ πίσω και η θηλιά του χρέους σφίγγει ακόμη περισσότερο.

Κατά τον ίδιο τρόπο οι εκτιμήσεις της Κυβέρνησης για την εξέλιξη της δημόσιας οικονομίας σπρίζονται σε αισιόδοξες προβλέψεις τόσο για τους ρυθμούς μεγέθυνσης και ανάπτυξης, και του ονομαστικού ΑΕΠ, όσο και για τη μείωση της ανεργίας. Πιο είναι το μαγικό ραβδί που θα εξασφαλίσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μέχρι και 3,9% το 2015 και 5,8% το 2018 και θα μειώσει σχεδόν στο μισό την ανεργία όταν η αναπτυξιακή διαδικασία είναι μέχρι σήμερα στην κατάψυξη, αλλά και από το σχεδιασμό της Κυβέρνησης απουσιάζει κάθε αναφορά σε αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και βιώσιμες στοχεύσεις. Γιατί χωρίς να ξεκαθαρίσει το μίγμα οικονομικής πολιτικής και συγκεκριμένα να υπάρξει ένα εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης της χώρας με βάση τα μεγάλα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει, προϊόν διαλόγου και συναίνεσης δεν μπορεί να υπάρξει διατηρήσιμη ανάπτυξη.

Συνεχή πρωτογενή πλεονάσματα έχουν καταφέρει να διατηρήσουν πολύ λίγες χώρες στον κόσμο και προϋπόθεση είναι η επιστροφή στην ανάπτυξη, με ολοκληρωμένο πρόγραμμα, με πρόσθετες και στοχευμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις, με ένα πρόσθετο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων που θα προσελκύουν και ιδιωτικές με στόχευση τη μείωση της ανεργίας και την τόνωση της ρευστότητας.

Επί πλέον η έως τώρα πτώση των εισοδημάτων και οι συνεχείς ανασχεδιασμοί στο φορολογικό σύστημα δεν επιτρέπουν κάποια αισιόδοξη πρόβλεψη για γρήγορη αύξηση των εσόδων και μείωση της φοροδιαφυγής. Γιαυτό και το σημαντικότερο θέμα που υπερτονίζουμε και επισημαίνουμε συνεχώς από το 2012, είναι η μεγάλη ανάγκη για την εκπόνηση ενός εθνικού σχεδίου ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας που θα αποτελέσει και τη βάση μιας διευρυμένης αναδιαπραγμάτευσης με τους εταίρους,

Στις συζητήσεις για τους προϋπολογισμούς και για το ΜΠΔΣ είχα επισημάνει με έμφαση ότι λείπουν οι εθνικές προτάσεις για ένα στρατηγικό πρόγραμμα ανασυγκρότησης αναφορικά με την πολιτική της επόμενης περιόδου με κύριο στόχο την ανάσχεση της ανεργίας και την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας, και το οποίο θα συνδέεται άμεσα με τις διεκδικήσεις της χώρας για την αναδιάρθρωση του χρέους και τη συνολική, δίκαιη λύση διεξόδου από την κρίση, ώστε να υπάρξουν προοπτικές ανάκαμψης.

Οποιαδήποτε άλλη πολιτική βαθαίνει την ύφεση, διαλύει την οικονομία και διαρρηγνύει την κοινωνική συνοχή.

(Και γιατί στο τέλος, όταν δεν έχεις να προτείνεις τίποτα, πρέπει να αποδεχθείς τα πάντα ή όπως έγινε μέχρι σήμερα να αποδεχθείς την κυριαρχία του μνημονίου στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας).

Η Κυβέρνηση με απαράδεκτη καθυστέρηση παρουσίασε τελευταία ένα σχέδιο αξόνων για την ανάπτυξη το οποίο βασίζεται στις σχετικές εκθέσεις των IOBE, ΚΕΠΕ και McKinsey, που όμως ποτέ δεν τέθηκε υπόψη των αρμόδιων φορέων και του πολιτικού κόσμου ως ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις και να επιτευχθεί η ευρύτερη δυνατή συναίνεση και αποδοχή.

Δεν μπορεί όμως να επέλθει ουσιαστική ανάπτυξη στην ελληνική οικονομία και παραγωγική ανασυγκρότηση, όσο δεν έχουν εξασφαλιστεί ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συναινέσεις για την μελλοντική πορεία και τις στρατηγικές επιλογές για την ανάπτυξη και το παραγωγικό μοντέλο της χώρας. Και βέβαια αν δεν υπάρχει αυτό το υπόβαθρο ποτέ η χώρα δεν θα μπορέσει να κάνει μία αποτελεσματική διαπραγμάτευση με τους δανειστές για την αναθεώρηση του χρέους και την ουσιαστική στήριξη και με πρόσθετους πόρους για τη βιώσιμη ανάπτυξή της.

Μετά από όσα συμβαίνουν δυστυχώς όλοι έχουμε κατανοήσει ότι το ελληνικό δημόσιο χρέος μέσα σε αυτό το σύνθετο και σκληρό συνάμα περιβάλλον – στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό – δεν πρόκειται να τεθεί σε τροχιά μείωσης και να γίνει «βιώσιμο» ως το 2020 ή 2022, τα τοκοχρεολύσια

των επόμενων ετών δεν μπορούν να καλυφθούν από δημόσια έσοδα, δηλαδή αποκλειστικά με εθνικές προσπάθειες αποταμίευσης (πρωτογενή πλεονάσματα και ιδιωτικοποιήσεις), χωρίς οποιαδήποτε αναδιάταξη ή αναδιάρθρωση και κυρίως χωρίς πρόσθετη βοήθεια για ένα αναπτυξιακό σοκ στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Ούτε βέβαια διαφαίνεται δυνατότητα ανα-χρηματοδότησης από τις αγορές με ανεκτά επιτόκια. Η πρόσφατη εμπειρία ήταν τραυματική.

Παρόλα αυτά η Κυβέρνηση πριν λίγο καιρό εμφανίσθηκε αισιόδοξη για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Μάλιστα ο Πρωθυπουργός στην συζήτηση για ψήφο εμπιστοσύνης ισχυρίστηκε ότι βγαίνουμε άμεσα από το μνημόνιο, ότι χρέος είναι βιώσιμο και ότι το χρηματοδοτικό κενό των δύο επόμενων ετών θα καλυφθεί με δανεισμό.

Η μικρή μείωση του δημόσιου χρέους στο 170,1% του ΑΕΠ για το 2015 έναντι 176,9% του ΑΕΠ, οφείλεται κατά την Κυβέρνηση στην επίτευξη σημαντικού ταμειακού πλεονάσματος, στην πρόοδο του προγράμματος των αποκρατικοποιήσεων και στην αναμενόμενη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ.

(Το ίδιο μοτίβο, η ίδια συνταγή δηλαδή με υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα, αλλά πως και από ποιους, τα συνήθη υποζύγια; και με κατά φαντασία υλικά για την αναμενόμενη αύξηση του ΑΕΠ, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, αλλά πως; με ποιο πρόγραμμα, με ποιους δημόσιους πόρους για να προσελκύσουν και τους ιδιωτικούς, με ποια ρευστότητα στην πραγματική οικονομία, και το κυριότερο με εξωτερικό δανεισμό ή πρόσθετης ευρωπαϊκής στήριξης;)

Η Κυβέρνηση εξακολουθεί να κινείται με επιπολαιότητα και όχι με συγκεκριμένο σχέδιο. Προχωρά σε απίθανες απλουστεύσεις που αντί να πείσουν τους εταίρους ότι η αναγκαιότητα της χώρας, μετά τις τεράστιες θυσίες των πολιτών, είναι η αναδιάρθρωση του χρέους, μπορεί να οδηγηθούμε είτε στην αδυσώπητη πίεση των αγορών, είτε σε μία διαρκή επιτήρηση, με νέου τύπου μνημόνιο.

Τον τελευταίο μήνα οι εξελίξεις είναι ραγδαίες αλλά και οδυνηρές. Κυκλοφορούν διάφορα σενάρια, ενώ οι πιέσεις της Τρόικας γίνονται θα έλεγα εξωπραγματικές. Τα σενάρια για την επιτήρηση, για την μετά μνημόνιο εποχή, όπως και η παραπομπή στις καλές δυνάμεις του μεγάλου θέματος της αναθεώρησης του χρέους αλλάζουν συνεχώς. Επικρατέστερα:

Το μεν ΔΝΤ μέσω της Κ. Λαγκάρντ ομιλεί για ένα άλλο πρόγραμμα τύπου <προληπτικής στήριξης και εποπτείας> στις ταραγμένες αυτόν τον καιρό διεθνείς αγορές. Υπονοεί ότι η πόρτα της εξόδου από το μνημόνιο είναι ανοικτή αρκεί το ΔΝΤ να πάρει στο ακέραιο τα χρήματά του και να προχωρήσουν οι δύσκολες μεταρρυθμίσεις στο Δημόσιο, το εργασιακό και στο ασφαλιστικό, ενώ επανειλημμένα έχει ζητήσει από τους Ευρωπαίους να εγγυηθούν ξανά τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους.

Η ΕΕ από την άλλη πλευρά μιλά για την ενισχυμένη εποπτείας προληπτική γραμμή (ECCL) από τις αρχές του 2015, που εντάσσεται στο οπλοστάσιο των πιστωτικών προληπτικών γραμμών του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM). Οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι φαίνεται να ξεχνούν τις αποφάσεις του Eurogroup το 2012, που προέβλεπαν περαιτέρω νέες ελαφρύνσεις για το ελληνικό χρέος υπό την προϋπόθεση επίτευξης πρωτογενών πλεονασμάτων και διατυπώνουν ότι το ζήτημα της ελάφρυνσης του ελληνικού χρέους δεν βρίσκεται σήμερα στο επίπεδο των διαπραγματεύσεων με την Ελληνική Κυβέρνηση για τη λήψη μιας προληπτικής μορφής στήριξης και ότι οι διαπραγματεύσεις για περαιτέρω ανακούφιση του χρέους θα ξεκινήσουν μετά την της αξιολόγησης της τρέχουσας αξιολόγησης του χρέους.

Στο πνεύμα αυτό τελευταία ο κ. Ντράγκι μας προτρέπει να εστιάσουμε στις μεταρρυθμίσεις που θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα. Πώς άραγε μια περαιτέρω μείωση μέχρις εξοντώσεως του εργατικού κόστους. Για να συνεχίσει ότι σε ότι αφορά την αναδιάρθρωση του χρέους αυτή δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε χρήσιμη.

Μεγάλη συζήτηση επίσης γίνεται μετά την επιτυχία των stress tests των ελληνικών τσεσάρων συστημικών τραπεζών για το μαξιλάρι των 11,5 δις του ΤΧΣ, με τον Πρωθυπουργό να δηλώνει στη Βουλή για επιστροφή αυτών ώστε να μειωθεί το χρέος και τον κ. Στουρνάρα να προσθέτει εφόσον το δεχθούν τα ευρωπαϊκά κοινοβούλια, αλλιώς θα παραμένει ως χρέος για την κάλυψη τυχόν υποτροπής των Τραπεζών

Σε αυτό το πολύπλοκο και σκληρό περιβάλλον για μας το θέμα των διαπραγματεύσεων – διεκδικήσεων για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους αποτελεί υπόθεση <εθνικού χαρακτήρα>. Είναι κοινή διαπίστωση ότι η μελλοντική πορεία της χώρας είναι γεμάτη αβεβαιότητα.

Η αυταπάτη όμως που δημιουργεί η Κυβέρνηση για την πολιτική σταθερότητα ότι αυτή μπορεί να εξασφαλίζεται με την ευθυγράμμιση στις σήμερα ασκούμενες πολιτικές ακυρώνει κάθε προσπάθεια πρόδου και διεκδικήσεων.

Η εμπειρία δείχνει ότι υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα σε οικονομική και πολιτική σταθερότητα πάρα ταύτα δεν κατατέθηκαν ποτέ και απουσιάζουν οι εθνικές προτάσεις για ένα στρατηγικό σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης και ανάκαμψης που θα αποτελέσει τη βάση για την μελλοντική πορεία της χώρας, αλλά και μίας διευρυμένης αναδιαπραγμάτευσης με τους εταίρους και το σημαντικότερο λείπει κάθε πρωτοβουλία διαβούλευσης για την επίτευξη ευρύτερων πολιτικών και κοινωνικών συναινέσεων.

Αυτό είναι το υπόβαθρο της πολιτικής πόλωσης, κοινωνικό – οικονομικό και αναπτυξιακό, που θα κορυφώνεται όσο πλησιάζουμε στην προεδρική εκλογή και το ορατό ενδεχόμενο των εθνικών εκλογών και σε αυτό πρέπει να αναφερθούν τα κόμματα στα πολιτικά τους προγράμματα και να εξειδικεύσουν τις προτάσεις τους για να αναζητηθούν και οι λύσεις για τη διαχείριση του χρέους και την ανάκαμψη της χώρας.

Απαιτείται να διεκδικήσει η χώρα από τους εταίρους μια ουσιαστική αναδιάρθρωση και δραστική μείωσή του, ώστε να καταστεί δυνατή η εξυπηρέτησή του με οικονομικούς και κοινωνικούς όρους. Ταυτόχρονα απαιτείται ένα ευρωπαϊκό επενδυτικό πρόγραμμα, με ενίσχυση των δημοσίων επενδύσεων και παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας στην αγορά, που θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για την αναπτυξιακή ώθηση της χώρας.

Το θέμα είναι και δύσκολο και σοβαρό.

Η διεκδίκηση της λύσης γίνεται με τη μέγιστη δυνατή συνεννόηση στο εσωτερικό της χώρας και τη δημιουργία ευρύτερων συμμαχιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην κατεύθυνση αυτή της διερεύνησης και της επίτευξης ουσιαστικών συγκλίσεων η Δημοκρατική Αριστερά επισημαίνει ότι αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους αποτελεί υπόθεση εθνικού χαρακτήρα. Συνεπώς, δηλώνει ότι είναι έτοιμη να συμμετάσχει στη διαμόρφωση ενός κοινά αποδεκτού πλαισίου από όλα τα κόμματα του συνταγματικού τόξου ενόψει της διαπραγμάτευσης για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους.

Για τις συζητήσεις όπως η σημερινή, έχουμε έγκαιρα καταθέσει μια δέσμη προτάσεων που στηρίζεται στη βάση ότι η δημοσιονομική εξισορρόπηση, κατά συνέπεια και η εξυπηρέτηση του χρέους, πρέπει να επιδιωχθεί μέσα από μια πολιτική που θα αυξάνει το παραγόμενο προϊόν της οικονομίας και όχι μέσω μιας πολιτικής λιτότητας και περικοπών.

> Αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα η αποδέσμευση της οικονομικής πολιτικής από τους υφεσιακούς περιορισμούς του Προγράμματος Δημοσιονομικής Στήριξης της Ελλάδας που έχει συμφωνηθεί μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της Τρόικας. Συνεπώς, πρέπει να αποφευχθεί περαιτέρω δανεισμός από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ή από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης και η αναδιάρθρωση του χρέους να μην περιλαμβάνει τη σύναψη νέων δανείων.

> Απαιτείται η στήριξη της ελληνικής κυβέρνησης στις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί από ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για μεγαλύτερη ευελιξία ως προς την εφαρμογή του Ενισχυμένου Συμφώνου Σταθερότητας προκειμένου ο στόχος της δημοσιονομικής σταθερότητας να μην αντιστρατεύεται τους στόχους της ανάπτυξης και της καταπολέμησης της ανεργίας.

> Υπάρχει ανάγκη να ενεργοποιηθεί μια διαδικασία διαλόγου αναφορικά με την ανάπτυξη κοινών εργαλείων για την διαχείριση του δημόσιου χρέους σε κοινοτικό επίπεδο (ευρω-ομόλογο, αμοιβαιοποίηση του χρέους, λειτουργία της ΕΚΤ ως δανειστή ύστατης στιγμής, παρέμβαση της ΕΚΤ στην πρωτογενή αγορά ομολόγων).

- > Επιδιώκουμε την θεσμοθέτηση σε εθνικό επίπεδο της «ρήτρας απασχόλησης», δηλαδή της νομοθετικής δέσμευσης ότι τμήμα (π.χ. 30%) των επιπλέον πόρων που θα προκύψουν από την ελάφρυνση λόγω της αναδιάρθρωσης του χρέους θα προσανατολιστεί σε προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας.
- > Σε ό,τι αφορά τα συγκεκριμένα εργαλεία αναδιάρθρωσης του χρέους τονίζουμε την ανάγκη να συμπεριληφθούν και τα παρακάτω:
- > ανάληψη του κόστους ανακεφαλαιοποίησης των Τραπεζών από τον ESM,
- > «Αμοιβαιοποίηση» μέρους του χρέους των κρατών –μελών, για κοινή εγγύηση του χρέους που ξεπερνά το όριο του Μάαστριχτ το 60% από την ΕΚΤ. κ.ά

Σπύρος Λαπατσιώρας

Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Ευχαριστώ τους διοργανωτές για την πρόσκληση και για την ευκαιρία μίας συζήτησης η οποία απαιτείται να διεξαχθεί σε μεγάλο βάθος στην ελληνική κοινωνία. Λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος και των χρονικών περιορισμών της συζήτησης, είναι προφανές ότι θα παρουσιάσω, χωρίς αναλυτική υποστήριξη, μόνο κάποια κύρια σημεία. Πριν προχωρήσω σε αυτά θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ σε δύο σημεία τα οποία ενέχουν θέση προϋποθέσεων για το θέμα μας.

Κάποιες προϋποθέσεις που υπόκεινται της συζήτησης

Πρώτο σημείο, αποτελεί η διαπίστωση ότι το θέμα της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου ζητήματος. Την αντιμετώπιση μίας κρίσης η οποία δεν είναι μόνο "οικονομική" αλλά αφορά τη θεσμική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας.

Δεύτερο σημείο. Το ζήτημα της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους μπορεί να εξεταστεί αυτοτελώς. Ωστόσο, συνδέεται με το ιδιωτικό χρέος (δηλαδή τα χρέη των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών) καθώς και με το εξωτερικό χρέος, δηλαδή το χρέος του δημόσιου, των τραπεζών, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών προς το εξωτερικό. Αυτή η διασύνδεση μπορεί να διαπιστωθεί με αρκετούς τρόπους. Για παράδειγμα, αν εξετάσουμε το άθροισμα του δημόσιου και του ιδιωτικού χρέους των κρατών μελών της ευρωζώνης θα διαπιστώσουμε ότι η Ελλάδα δεν έχει το υψηλότερο ποσοστό, παρά το υψηλό δημόσιο χρέος. Αυτό έχει σημασία για να καταλάβουμε τη λειτουργία που είχε και με διαφορετικό τρόπο έχει και σήμερα το χρέος στη νεοφιλελεύθερη "ρύθμιση" της οικονομίας. Σχηματικά παρατηρούμε ότι στα κράτη μέλη που το δημόσιο χρέος είναι χαμηλό το ιδιωτικό είναι υψηλό και αντίστροφα. Με άλλα λόγια, λαμβάνοντας υπόψη την ευρύτητα της κρίσης και τις ανάγκες που διαμορφώνει, το ζήτημα της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους αποτελεί ζήτημα που αγγίζει το ευρύτερο ζήτημα του κυκλώματος χρηματοδότησης της οικονομίας και προφανώς συνδέεται και με την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους – ζητήματα τα οποία δε θα αναπτύξουμε σε αυτήν την παρέμβαση αλλά θα αποτελούν υπόβαθρο στους συλλογισμούς μας και συνάμα αναγκαίες προεκτάσεις μίας συζήτησης για την έξοδο από την κρίση.

Είναι «βιώσιμο» το ελληνικό δημόσιο χρέος;

Για να αναπτύξουμε το κύριο θέμα μας πρέπει να απαντήσουμε σε ένα βασικό ερώτημα. Απαιτείται αναδιάρθρωση του χρέους;

Συνηθίζεται στη δημόσια συζήτηση και όχι μόνο, να αναφερόμαστε στο ύψος του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ για να ενισχύσουμε επιχειρήματα για την αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης. Ωστόσο η συσχέτιση του χρέους με το ΑΕΠ δεν αποτελεί σαφές κριτήριο «βιωσιμότητας». Η Ισπανία βρέθηκε προ της χρεοκοπίας το 2011 με δημόσιο χρέος κάτω του 40% επί του ΑΕΠ το 2008, ενώ, το αξιόχρεο της Ιαπωνίας (με πάνω από 200% χρέος επί του ΑΕΠ) δεν αμφισβητήθηκε. Για τις ανάγκες της συζήτησης θέτω το ακόλουθο κριτήριο: το χρέος είναι «βιώσιμο» όταν μπορεί να πληρώνεται και αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι μπορεί να πληρώνεται. Αυτό το κριτήριο σημαίνει ότι λαμβάνεται υπόψη η χρονική κατανομή πληρωμών (τι απαιτείται να πληρώνεται κατ' έτος για την εξυπηρέτηση του χρέους) καθώς και η διαθεσιμότητα των πόρων (που πηγή τους είναι τα δημόσια έσοδα και τα δάνεια) για να πραγματοποιηθούν οι πληρωμές.

Όσοι υποστηρίζουν ότι το ελληνικό χρέος είναι «βιώσιμο» και δεν απαιτείται αναδιάρθρωση εμφανίζουν ένα ισχυρό επιχειρήμα. Το δημόσιο χρέος είναι μεν πολύ υψηλό ως προς το ΑΕΠ (ή άλλους δείκτες) ωστόσο με τις συμφωνίες που έχουν γίνει έχει μία πολύ ομαλή κατανομή πληρωμών για τα χρεολύσια σε βάθος 50 ετών. Ίδια εικόνα παρατηρείται και στις πληρωμές για τόκους αν εξαιρέσουμε την περίοδο 2021-23 που λήγει η περίοδος αναστολής για την καταβολή τόκων προς το EFSF/ESM (ζήτημα το οποίο προφανώς πρέπει να διευθετηθεί). Αν το εξετάσει κάποιος το ζήτημα αφηρημένα, συγκρίνοντας για παράδειγμα τις υποχρεώσεις που έχουν άλλα κράτη έχουν κάθε έτος, τότε το επιχείρημα εμφανίζεται ισχυρό.

Ωστόσο πρόκειται για αφηρημένο επιχειρήμα, επειδή δε λαμβάνει υπόψη τη συγκυρία. Ας το δούμε πιο συγκεκριμένα.

Αν εξετάσουμε την σύγχρονη ιστορία των αναδιρθρώσεων θα παρατηρήσουμε ότι σχεδόν κάθε επιχείρηση αναδιάρθρωσης την ακολουθεί μία δεύτερη επιχείρηση. Οι λόγοι γι' αυτό το γεγονός δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς. Μπορούμε να εικάσουμε μία απάντηση, ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη και την αναποτελεσματικότητα της μεγάλης αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημόσιου χρέους: οι πρώτες αναδιρθρώσεις είναι σχεδιασμένες συντηρητικά, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη των σύνολο των αναγκών και των αποτελεσμάτων τους. Βέβαια, το ιστορικό προηγούμενο δεν αποτελεί επιχείρημα για την αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημόσιου χρέους.

Το βασικότερο επιχειρήμα για την αναγκαιότητα αναδιάρθρωσης προκύπτει από την ίδια την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Τα επόμενα έτη (2015-20) πρέπει να καταβληθούν 90δισ σε χρεολύσια και τόκους, κατά μέσο όρο 9δισ. σε χρεολύσια και 6δισ. σε τόκους. Τα χρήματα για αυτές τις πληρωμές, με βάση τον υπάρχοντα σχεδιασμό, θα προέλθουν εν μέρει από πρωτογενή πλεονάσματα της τάξης του 4%-4,5% και δευτερευόντως από τα έσοδα των ιδιωτικοποιήσεων. Κυρίως όμως, θα προέλθουν με δανεισμό από τις αγορές ομολόγων για την αναχρηματοδότηση του χρέους που λήγει.

Στο πρώτο σκέλος, τα διαρκή και υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα σημαίνουν αφαίρεση δυνωτικών και υπαρκτών πόρων από την ελληνική κοινωνία. Ανεργία 25%, και πάνω από 50% στους νέους, αποτελούν δείκτες που παραπέμπουν όχι απλά σε οικονομική κρίση αλλά σε μία οξυτάτη πολιτική και θεσμική κρίση. Για λόγους στοιχειώδους κοινωνική σταθερότητας, όχι για τον ευρύτερο στόχο εξόδου από την κρίση, απαιτείται άμεση μείωση της ανεργίας – όχι σε βάθος δεκαετίας που προβλέπει η τρέχουσα διαχείριση της κρίσης.

Για να το θέσουμε με διαφορετικό τρόπο, η πολιτική του πρώτου σκέλους, τα υψηλά δημοσιονομικά πλεονάσματα τα οποία κατευθύνονται στην εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους, συνεπάγεται αυτό που είναι γνωστό από το 2010, από την αρχή της τρέχουσας ευρωπαϊκής στρατηγικής διαχείρισης της κρίσης του 2008 και της εξειδίκευσής της το 2010 στην Ελλάδα: σταθερή γέννηση «πολιτικού κινδύνου» παρατηρήσιμου από τις αγορές ομολόγων. Αυτός πηγάζει από την ταχεία αποσύνθεση του κοινωνικού ιστού και την αποδόμηση των κοινωνικών ταυτοτήτων λόγω των τρεχουσών πολιτικών, όχι από τις εκλογές. Επομένως, οι δημοσιονομικοί στόχοι και η έξοδος στις αγορές ομολόγων, που αποτελεί το βασικό πυλώνα αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους, είναι ένας συνδυασμός μέσων που παράγει αντιφάσεις, πιθανόν «εκρηκτικές», στη διαχείριση του χρέους.

Για τις ιδιωτικοποιήσεις σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, δε χρειάζεται να μακρηγορήσουμε. Συνθηματικά, αποτελούν πηγή μείωσης των μελλοντικών εσόδων και διαδικασία πώλησης υποτιμημένων περιουσιακών στοιχείων, αν αφήσουμε στην άκρη καταγγελίες που βλέπουν το φως της δημοσιότητας για τις διαδικασίες που ακολουθούνται.

Η αδυναμία της τρέχουσας στρατηγικής αντιμετώπισης του ζητήματος του δημόσιου χρέους και ο μη-«βιώσιμος» χαρακτήρας του ενισχύεται και από άλλα στοιχεία. Το σχέδιο μείωσης του δημόσιου χρέους προϋποθέτει υψηλούς και συνεχείς ρυθμούς μεγέθυνσης, ανεξαρτήτως του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος που διαμορφώνεται και της επίδρασης που θα έχει αυτό. Επίσης δεν έχει προβλέψει για έκτακτες ανάγκες. Συμπερασματικά, στην ευνοϊκότερη περίπτωση, οι τρέχοντες σχεδιασμοί διαχείρισης του χρέους, μορφές εσωτερικού δανεισμού και πρόσβασης στις αγορές, αποτελούν, ταυ-

τόχρονα, σχεδιασμούς οργάνωσης μιας συνεχώς οριακής και ασταθούς ισορροπίας και όξυνσης του κοινωνικού ανταγωνισμού σε οριακά επίπεδα, οι οποίοι συνάμα έχουν ως προαπαιτούμενο την πραγματοποίηση πολλών και αρκετά αισιόδοξων υποθέσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Με ελάχιστα πιο ρεαλιστικές παραδοχές και κατανοώντας το οριακό κοινωνικό σημείο που βρισκόμαστε απαιτείται μία άλλη προσέγγιση.

Αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους

Το ζήτημα της αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους έχει δύο πτυχές. Η πρώτη, αφορά την ίδια την αναδιάρθρωση και τα άμεσα αποτελέσματά της. Η δεύτερη, αφορά την ευρύτερη αποτελεσματικότητα της και την στόχευση που εντάσσεται. Ξεκινάμε με την πρώτη πτυχή.

Σε κάθε συζήτηση για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους τίθεται το ζήτημα της διαγραφής τουλάχιστον μέρους αυτού. Δεν αντιτίθεται στην υπεράσπιση αυτών των στόχων – το αντίθετο. Ωστόσο, από τη σκοπιά της κοινωνική συγκυρία, ουσιώδες για κάθε πρόταση θεωρώ τη δυνατότητα που δίνει στον τερματισμό της λιτότητας ή για να το θέσω διαφορετικά στις δυνατότητες διεύρυνσης του δημοσιονομικού χώρου χειρισμών ώστε να απελευθερωθούν υπαρκτοί και δυναμικοί πόροι για την άμεση αντιμετώπιση της ανεργίας και την ανάπτυξη.

Αυτό σημαίνει ότι η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους θα πρέπει να εμπεριέχει αναγκαία μία πρόταση «παύσης πληρωμών» για ένα χρονικό διάστημα. Δηλαδή για παράδειγμα και συνθηματικά «πέντε χρόνια χωρίς χρέος», χρεολύσια και τόκους, έτσι ώστε να απελευθερωθούν πόροι για την άμεση και γρήγορη μείωση της ανεργίας και την πραγματοποίηση δημόσιων επενδύσεων Αυτό δε συνεπάγεται αναγκαία διαγραφή αυτών των απαιτήσεων: μπορεί να σημαίνει την ανταλλαγή τους με μελλοντικές υποχρεώσεις, την «απόσυρσή» τους στο χρόνο, με τον περιορισμό να μη διαταράσσεται η ομαλότητα της κατανομής και του ύψους των πληρωμών και να επιτρέπονται ενεργητικές πολιτικές εξόδου από την κρίση.

τέτοια πρόταση δε σημαίνει ότι δεν απαιτείται απομείωση του δημόσιου χρέους. Αυτή η απομείωση είναι συνδυασμός δύο κυρίως παραγόντων, εφόσον θεωρούμε δεδομένη τη δημοσιονομική ισορροπία εσόδων και εξόδων και δε λαμβάνουμε υπόψη έκτακτες πληρωμές και μεγάλες μεταβολές στα επιτόκια. Αφενός μεν του «κουρέματος» αφετέρου δε της οικονομικής μεγέθυνσης.

Ως προς το «κούρεμα», αν λάβουμε υπόψη τον ευρωπαϊκό συσχετισμό δυνάμεων, μία πρόταση η οποία έχει ευρωπαϊκή διάσταση – μίας και το ζήτημα του δημόσιου χρέους πλέον είναι ευρωπαϊκό ζήτημα αν κοιτάξουμε προς την Ιταλία και την Γαλλία, είναι η ανάληψη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μέσω μίας συμφωνίας ανταλλαγής ενός μεγάλου τμήματος του χρέους των κρατών μελών. Αυτή η ανταλλαγή προφανώς θα πρέπει να είναι διαρθρωμένη έτσι ώστε να λαμβάνει υπόψη της την «παύση πληρωμών». Η ευρωπαϊκή διάσταση του θέματος είναι πολύ σημαντική καθώς οι εθνικές αναδιπλώσεις κερδίζουν έδαφος και φαίνονται σημάδια ρευστοποίησης για το πολιτικό σκηνικό σε Γαλλία και Ιταλία και όχι μόνο εκεί. Σε αυτήν την κατεύθυνση απαιτείται ευρωπαϊκός συντονισμός, πέραν των ιδιαιτεροτήτων και των χρονικών περιορισμών που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Ως προς την οικονομική μεγέθυνση χρειάζεται να είμαστε πιο αναλυτικοί και αφορά και τη δεύτερη πτυχή της συζήτησης.

Το πλαίσιο μίας πρότασης για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους

Η δημόσια συζήτηση για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους μετατοπίζεται διαρκώς στο ερώτημα του τι μπορεί να προκύψει κατά τη διαπραγμάτευση και συνεπώς σε μία συνεχή «μελέτη» των ευρωπαϊκών και διεθνών πολιτικών συσχετισμών.

Ωστόσο, η αναδιάρθρωση του χρέους δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά μέσο αντιμετώπισης της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί από την ύφεση και αυτής της ίδιας. Επομένως, λογικά, προέχει μία συζή-

τηση ενός «εσωτερικού» σχεδίου αντιμετώπισης της κατάστασης στο οποίο θα εντάσσεται ως ένα τμήμα του η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους. Γύρω από ένα τέτοιο σχέδιο διεξάγεται δημόσια συζήτηση, όχι όμως στο βάθος και στην έκταση που απαιτείται. Αναγκαία ένα τέτοιο σχέδιο έχει ως άξονά του ένα σύνολο μεταρρυθμιστικών τομών στους θεσμούς οργάνωσης της ελληνικής κοινωνίας και μόνο υπό αυτό το πρίσμα μπορούμε να συζητήσουμε για ένα αναπτυξιακό σχέδιο το οποίο θα εγγυάται την οικονομική μεγέθυνση.

Ένα τέτοιο σχέδιο υπήρξαν οι πολιτικές που εγγράφονταν στο Μνημόνιο. Δε συζητώ εδώ για τη φιλοσοφία τους ή τη στόχευσή τους η οποία, εν γένει και ειδικά σε πολλούς άξονες και σημεία, με βρίσκει αντίθετο. Αναγκαία είναι όμως η κατανόηση της αποτυχίας αυτού του σχεδίου ως προς τους ρητά τεθιμένους στόχους του. Ως προς τα δημόσια οικονομικά επέτυχε μεν, το στόχο δημοσιονομικής ισορροπίας αλλά με το κόστος της δημιουργίας πρωτοφανούς ύφεσης και ανεργίας (και εδώ βασίζεται η όλη συζήτηση για τους δημοσιονομικούς πολλαπλασιαστές και την εκτίμησή τους). Ως προς το εξωτερικό χρέος και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, διαπιστώνεται μία μέγιστη αποτυχία. Η σύλληψη ήταν η μείωση των μισθών να επιφέρει πτώση των τιμών στα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά ώστε να διευρυνθούν οι εξαγωγές. Ωστόσο οι τιμές όχι μόνο δεν έχουν μειωθεί αλλά αυξάνουν (ή παραμένουν σχετικά σταθερές σε μερικούς κλάδους, όπως στις υπηρεσίες) και οι εξαγωγές παραμένουν στα επίπεδα προ κρίσης. Αυτή η αποτυχία είναι σημαντική, επειδή, με δεδομένα τα υφιστάμενα αποτελέσματα της δημοσιονομικής πολιτικής και της μείωσης της εγχώριας ζήτησης, αναμενόταν ότι οι εξαγωγές θα αποτελέσουν την μηχανή της μεγέθυνσης. Ως προς τη σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος παρατηρούμε μόνο ότι διακηρύχθηκε η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η αναγκαία αναδιάρθρωση του ιδιωτικού χρέους με συνέπεια ο κύκλος της απομόχλευσης και της πιστωτικής συρρίκνωσης να είναι ακόμη μπροστά μας.

Αναφέρομαι στους τρεις βασικούς πυλώνες πολιτικών του Μνημονίου όχι για λόγους ιστορίας αλλά γιατί αφορούν και τη συζήτησή μας. Ένα σχέδιο για την ανάπτυξη πρέπει να απαντά και σε αυτές τις αποτυχίες.

Η δημοσιονομική ισορροπία μπορεί να μπορεί να επιτευχθεί με αλλαγή του φορολογικού συστήματος ώστε να γίνει δικαιότερο και να διατηρηθούν οι δαπάνες σε ένα ευρωπαϊκό επίπεδο. Η φορολόγηση επί του κεφαλαίου και του πλούτου στην Ελλάδα, η τεκμαρτή, με βάση τα πραγματικά έσοδα, είναι από τις χαμηλότερες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η σταθερότητα των τιμών των εξαγωγίμων προϊόντων, παρά τη πτώση των μισθών, μας παραπέμπει σε δύο πραγματικότητες. Πρώτη, τα περιθώρια ακαθάριστου κέρδους στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί στη διάρκεια της κρίσης, αυτό δείχνει άλλωστε και το μερίδιο του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος στο εθνικό προϊόν, επομένως συμπεραίνουμε την παρουσία ολιγοπωλιακών δομών και θεσμών αποκόμισης προσόδου. Δεύτερη, αν εξετάσουμε τους χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς, οι επιχειρήσεις έχουν αυξημένες υποχρεώσεις (δάνεια) και πολύ μειωμένα περιουσιακά στοιχεία. Προκύπτει επομένως η διπλή αναγκαιότητα, αφενός μεν, αναδιάρθρωσης των επιχειρηματικών δανείων, αφετέρου δε, δημιουργίας ρυθμιστικού πλαισίου αποδιάρθρωσης της ισχύος των ολιγοπωλιακών δομών (με στόχο να συμπίεστούν τα περιθώρια απόδοσης). Προφανώς αυτά μας εισάγουν σε μία πολιτική η οποία στοχεύει να σταματήσει τις υφιστάμενες τάσεις της απομόχλευσης και της συνακόλουθης πιστωτικής συρρίκνωσης. Αποτελεί αναγκαίο πυλώνα μίας τέτοιας πολιτικής και για λόγους ανάπτυξης αλλά, από πολλές πλευρές πιο σημαντικό και προϋπόθεση για την ανάπτυξη, και για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης η αναδιάρθρωση και των δανείων των νοικοκυριών, με γνώμονα τα εισοδήματά τους και τις δυνατότητες αποπληρωμής.

Με άλλα λόγια η επιστροφή στις αγορές, ως μέσο διαχείρισης του δημόσιου χρέους, προϋποθέτει εύλογες προσδοκίες μεγέθυνσης και πτώση του πολιτικού κινδύνου, τα οποία, αμφότερα, απαιτούν ανάσχεση της κοινωνικής αποδόμησης, σχέδιο και δυνατότητες διαχείρισης της εσωτερικής ζήτησης (όπως για παράδειγμα συμβάλλει η αύξηση του κατώτατου μισθού) και της εξωτερικής ζήτησης (η παρέμβαση στις ολιγοπωλιακές δομές και στους θεσμούς δημιουργίας προσόδων – φυσικά εδώ δεν αναφερόμαστε ούτε στη «μάχη της Κυριακής» ούτε στα φαρμακεία, γιατί δεν είναι εδώ το ζήτημα). Αυτά απαιτούν μεταρρυθμίσεις – μετασχηματισμούς των θεσμών, που αγγίζουν το μεταπολεμικό τουλάχιστον ιστορικό βάθος και επομένως συνθέτουν ένα νέο σχέδιο για τη διανομή του πλούτου,

των εισοδημάτων και της ισχύος ως προϋπόθεση για ένα υπόδειγμα βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ο Βαρβαρέσος το 1952, παρόλο που αναφέρεται μόνο στο φορολογικό ζήτημα, συγκεφαλαιώνει τη διάγνωση για την αποτυχία της σύγχρονης στρατηγικής διαχείρισης τη κρίσης και επομένως και του πολιτικού συστήματος. Παρόλο που είναι μεγάλο απόσπασμα, ας μου επιτραπεί η ανάγνωσή του, μιας και αποτελεί ακόμη δείκτη του δρόμου που πρέπει να διαβούμε:

«Το τρωτόν της Ελληνικής φορολογίας δεν είναι το υπερβολικόν της βάρος αλλά η άνισος κατανομή της...Τούτο υπήρξεν ανέκαθεν χαρακτηριστικόν του Ελληνικού φορολογικού συστήματος και εν εκ των κυριωτέρων αιτιών της κοινωνικής ανισότητος και των κοινωνικών αντιθέσεων στη χώρα».

«Οσάκις υποκύπτομεν εις τας πιέσεις των διαφόρων συμφερόντων προσπαθούμε να δικαιολογήσωμεν την συνθηκολόγησιν ταύτην (φοροαπαλλαγή, φοροδιαφυγή)... Το αποτέλεσμα μοιραίως είναι η επιβολή ολοκλήρου του φορολογικού βάρους επί των οικονομικά ασθενέστερων».

«Οι ξένοι σύμβουλοί μας (Αγγλοι και Αμερικανοί) καίτοι ετόνισαν επανειλημμένως την ανεπάρκειαν της συμμετοχής των οικονομικώς ισχυροτέρων... συνεκέντρωσαν μάλλον τας προσπάθειάς εις την εκ της εμμέσου φορολογίας αύξησιν των εσόδων. Προφανώς, εσχημάτισαν την εντύπωσιν ότι δεν έχωμεν ούτε την θέλησιν ούτε την ικανότητα να φορολογήσωμεν τους οικονομικώς ισχυρούς. Εις μας απόκειται να αποδείξωμεν ότι είναι δυνατόν να δημιουργηθεί εις την χώραν μας δίκαιον και άρτιον φορολογικόν σύστημα».

Αντί για Συμπέρασμα

Συγκεφαλαιώνοντας τα προηγούμενα κάθε πρόταση αναδιάρθρωσης του δημοσίου χρέους πρέπει να συγκροτείται σε δύο μεγάλους άξονες.

Ο πρώτος, είναι ένα σχέδιο μετασχηματισμών οι οποίοι απαντάνε με πειστικό και ρεαλιστικό τρόπο στα ερωτήματα που εγείρονται από την κρίση, την τρέχουσα διαχείρισή της και τις αναγκαιότητες/προϋποθέσεις εξόδου από αυτήν.

Ο δεύτερος, μία πρόταση αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους η οποία εξυπηρετεί τον πρώτο στόχο και έχει συγχρόνως ευρωπαϊκή διάσταση.

Παναγιώτης Πετράκης Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθήνας

I. Βασικές αρχές ανάπτυξης του προβληματισμού

1. Οι σκέψεις αφορούν μόνο στο χρέος και δεν επεκτείνονται, λόγω χρόνου, σε θέματα ανάπτυξης, παρόλο βέβαια που και τα δύο θέματα είναι στενά συνδεδεμένα.
2. Ο οικονομικός χρόνος είναι μια έννοια που θέλει ιδιαίτερη προσοχή. Η έστω θεμελιωμένη αιτιότητα στις κοινωνικές επιστήμες δεν υλοποιείται απαραίτητα. Συνήθως, μεσολαβούν γεγονότα που είναι πιθανόν να αλλάξουν τη ροή των πραγμάτων. Συνεπώς όταν προτείνονται λύσεις θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο πραγματικός προσδοκώμενος χρόνος υλοποίησης.
3. Οι σκέψεις που παρατίθενται λαμβάνουν υπόψη τους το υπάρχον Ευρωπαϊκό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η Ελλάδα.

II. Σημεία για την κρίση χρέους στην Ευρώπη

1. Όταν ξεκίνησε η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη, η σχέση ακαθάριστου ελλείμματος και ΑΕΠ ήταν 66,4% (2007). Σημειώτεον, ότι σήμερα είναι 96,4%. Δεδομένου ότι η σχέση αυτή δεν ήταν πολύ υψηλή και ήταν πολύ μικρότερη από τα όρια που προδιέγραφαν τότε οι Reinhart and Rogoff, στην αμφιλεγόμενη δουλειά τους, με κάνουν να συμπεραίνω ότι η «φιλοσοφία» αντιμετώπισης της κρίσης χρέους σχετίζεται περισσότερο με την ανάγκη διαμόρφωσης μιας «ευέλικτης» ευρωπαϊκής οικονομίας (supply side theories) και τη διαμόρφωση και επικράτηση ενός κυριαρχικού οικονομικού και πολιτικού status quo και λιγότερο με την αντιμετώπιση αυτού καθεαυτού του προβλήματος χρέους.
2. Η αντιμετώπιση του χρέους προβλήματος του στηρίχθηκε σε μια λογική muddle through (κουτσοκαταφέρνω) με κύρια σημεία: α) την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταβολών, β) το μερκαντιλιστικό μοντέλο ανάπτυξης (εξωτερικά πλεονάσματα), γ) τα "Dragieconomics" του "whatever it takes" (Ιούλιος 2012), και δ) της διαμόρφωσης της Banking Union.

Αυτό το μείγμα πολιτικής έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την απεριόριστη υπομονή (δρω μόνο όταν έχω εξαντλήσει όλες τις άλλες επιλογές) και οι εκπλήξεις έρχονται συνήθως από την αρνητική και όχι από τη θετική πλευρά.

Αυτά τα σημεία αντιδράσεων, μας αφορούν διότι χαρακτηρίζουν και τον τρόπο διαχείρισης της ελληνικής κατάστασης.

Κόστη Ιδιωτικού Τομέα (€ δις)	Μέτρα ρευστότητας & Απαιτήσεις της Απομόχλευσης (€ δις)
Bail Out Ελλάδος	Κρατική βοήθεια στο τραπεζικό σύστημα (τέλος του 2011)
Bail In Κύπρου	Emergency Liquidity Assistance (ELA)
	Παροχή ρευστότητας από την EKT (Απρίλιος 2013)*
	Πιστώσεις του Target2 (τέλος του 2012)
	Προγράμματα Σταθερότητας σε κράτη
	Απαιτήσεις απομόχλευσης
105.0	682
6.0	994
	1176
	800
	558
	≈1.500

Πηγή: Petrakis P.E., Kostis P.C., Valsamis D.G. (2013) *European Economics and Politics in the Midst of the Crisis. From the Outbreak of the Crisis to the Fragmented European Federation*, Springer.

* Η παροχή ρευστότητας από την EKT αποτελεί το άθροισμα των εξής: Main refinancing operations, Longer-Term refinancing operations, Marginal lending facility, Other Liquidity-providing operations.

III. Σημεία για την κρίση χρέους στην Ελλάδα

1. Η Ελληνική διαχείριση της κρίσης χρέους αντίθετα χαρακτηρίστηκε από ένα «οργανωμένο» και χαρακτηριζόμενο ως «τέλεια καταιγίδα» πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής υπό συνθήκες νομισματικής στενότητας. Δεν έχει ξανασχεδιαστεί παρόμοιο πρόγραμμα και όλη η Νέο-Κευνσιανή νεότερη φιλοσοφία έδειξε και δείχνει ότι είναι εξαιρετικά προβληματικό. Η θεωρητική του βάση είναι παρόμοια με αυτήν που εφαρμόστηκε για την Ευρωπαϊκή κρίση. Με το πρόγραμμα αυτό κερδήθηκε χρόνος από τα οικονομικά κέντρα εξουσίας (τραπεζικές) για να βελτιωθούν (ασφαλιστούν) τις θέσεις τους και να αξιοποιήσουν τα νέα δεδομένα. Η ουσία του προγράμματος βρίσκεται στην μεταφορά του βάρους του χρέους στο μέλλον, στον Ελληνικό ιδιωτικό και κοινωνικό τομέα (ασφαλιστικά ταμεία) και στον Ευρωπαϊκό και διεθνή επίσημο τομέα. Το βάρος του χρέους μειώθηκε σοβαρά. Αν σήμερα τίποτα δεν είχε συμβεί θα έπρεπε να πληρώναμε €25 δις για τόκους έναντι €9 δις που πληρώνουμε σήμερα και για τα επόμενα 7-8 χρόνια.
2. Η βιωσιμότητα του χρέους στηρίζεται στις παρακάτω βασικές υποθέσεις (Πίνακας 2):

Debt in 2013 (% GDP)	175.1
Average Growth (% , 2014-20)	3.8
Average primary surplus (% GDP, 2014-20)	3.7
Average interest rate (% , 2014-20)	2.5
Total stock-flow adjustment in 2014-16 (% GDP)	-4.3
Total privatization in 2014 (€ billion)	20.0
Debt in 2020 (% GDP)	122.8

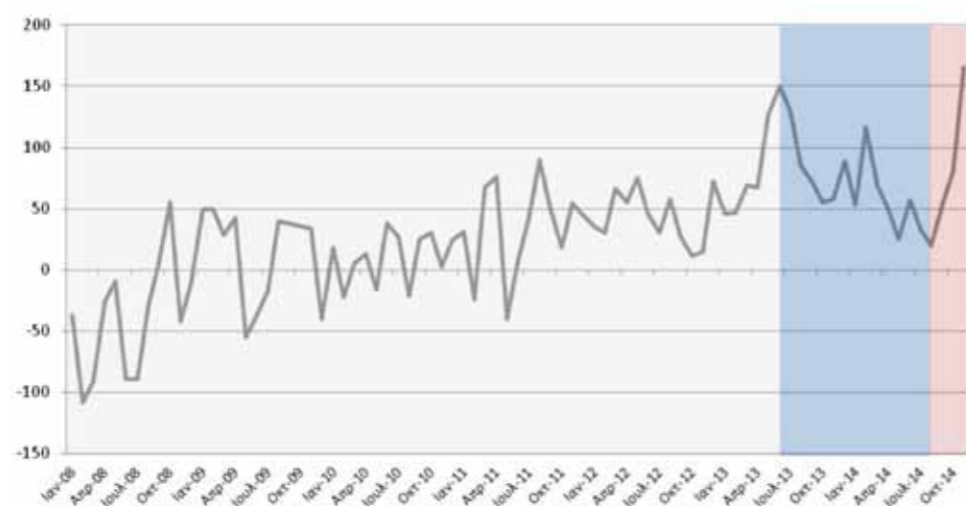
Πηγή: Bruegel (June 2014).

Φαίνεται από τα παραπάνω ότι όλα σχετίζονται με τις υποθέσεις. Το 120% ως ποσοστό για τη βιωσιμότητα του χρέους (για το 2020) έχει έλθει από το άγνωστο.

IV. Τρία Σημεία που θα ήθελα να αναδείξω

1. Τι κάνει τους εταίρους να φαίνεται να έχουν αλλάξει γνώμη σε σχέση με το Νοέμβριο του 2012 και να μην είναι πρόθυμοι να συζητήσουν με την Ελλάδα την ελάφρυνση του χρέους;
 - α. Τεχνικό, όχι τεχνητό, (με την έννοια ότι προκύπτει από συμφωνημένες σχέσεις) αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις με την Τρόικα. Το αδιέξοδο είναι πραγματικό και έχει ισχυρές προδιαγραφές για να δημιουργήσει προβλήματα στη συνέχεια.
 - β. Το οικονομικό (ελλειμματικό) πρόγραμμα της αντιπολίτευσης, με δεδομένο ότι αργά ή γρήγορα θα γίνουν εκλογές τις οποίες φαίνεται να κερδίζει.
 - γ. Οι διεθνείς συνθήκες αβεβαιότητας (ΗΠΑ / επιτόκιο, Κίνα / ανάπτυξη).
 - δ. Η αδυναμία του κυρίαρχου Ευρωπαϊκού μοντέλου να δουλέψει αποτελεσματικά με συνθήκες διεθνούς αβεβαιότητας.
 - ε. Η κατακόρυφη αύξηση της αβεβαιότητας στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 1. Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας στην Ελληνική Οικονομία

Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικής Αβεβαιότητας για την Ελληνική οικονομία έχει υπολογισθεί με βάση τη μεθοδολογία που αναπτύσσεται στη δημοσίευση Petrakis P.E., Valsamis D.G., Kostis P.C. (2014) Uncertainty Shocks in Eurozone Periphery Countries and Germany, *Cyprus Economic Policy Review*, 8(2), December 2014 (αναμένεται).

Η πρόσφατη αύξηση της αβεβαιότητας αποτυπώνεται τόσο στα spreads των ελληνικών ομολόγων όσο και στον Δείκτη Αβεβαιότητας. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι από τον Αύγουστο 2014 η πορεία του δείκτη είναι έντονα ανοδική δείγμα των έντονων αρνητικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα το τελευταίο διάστημα.

2. Η λανθασμένη στρατηγική διαχείρισης της εξόδου από το Μνημόνιο.
Ξεκίνησε η κυβέρνηση από την καθαρή έξοδο για να καταλήξει όχι στην Προληπτική Γραμμή Πίστωσης, όπως θα ήταν λογικό αφού ξεκίνησε από διαπραγμάτευση με «Καθαρή Έξοδο», αλλά στην Ενισχυμένη Γραμμή Πίστωσης!
Αυτό δείχνει ξεκάθαρο λάθος στους σχεδιασμούς και υπολογισμούς.
Αλήθεια πως δικαιολογείται τέτοιος έντονος διαχωρισμός (decoupling) με την περίπτωση της Πορτογαλίας;

3. Αρχές αναδιοργάνωσης του χρέους.
Οι αρχές αναδιοργάνωσης του χρέους (που μπορεί να έχουν αποδεχτό χαρακτήρα από τους εταίρους είναι οι παρακάτω)
 - α. Να κατονομαστεί η πλευρά που θα υποστεί το κόστος.
 - β. Να υπάρχει ένα αναλογικό όφελος και κόστος σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες. Με άλλα λόγια είναι πολύ δύσκολο αν όχι αδύνατο να υπάρξει λύση μόνο για την Ελλάδα.
 - γ. Η ρύθμιση είναι τέτοια που δε θα πυροδοτεί περαιτέρω τον πηλικό κίνδυνο στην Ελλάδα και στην Ευρώπη (Συνταγματική κατοχύρωση του χρυσού κανόνα). Εξάλλου έτσι δουλεύει το μοντέλο των ΗΠΑ.
 - δ. Δεν θα υπάρχουν διακρατικές μεταφορές πλούτου.
 - ε. Δε θα υπάρχει νομισματικοποίηση του χρέους.
 - ζ. Η λύση θα περιλαμβάνει μία μεταφορά του βάρους στο μέλλον στο βαθμό που δεν υπάρχει άμεση διαγραφή.

Τα ποσά που εμπλέκονται σε μία Ευρωπαϊκή λύση ρύθμισης χρέους στις υπερχρεωμένες ευρωπαϊκές χώρες είναι αδιανόητου ύψους (1 με 1,5 τρις ευρώ!). Αυτό το κάνει πολύ δύσκολο ζήτημα.

Με βάση τα παραπάνω εκτιμάται ότι:

- α. το χρονικό διάστημα που θα ακολουθήσει στην Ελλάδα θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο. Με τις αποδόσεις του δημόσιου ομολόγου να βρίσκονται πολύ υψηλά είναι πολύ δύσκολο να φανταστεί κάποιος οτιδήποτε άλλο εκτός από το Μνημόνιο ή Ενισχυμένο Πρόγραμμα Πίστωσης. Για να μιλάμε για απλή εποπτεία που έτσι και αλλιώς έχουν όλες οι χώρες της Ευρωζώνης σε κάποια μορφή θα έπρεπε να έχουμε αποδόσεις κάτω από 4,5%.
- β. Το απλούστερο κύριο σημείο που θα έπρεπε να εστιάσει η εσωτερική οικονομική πολιτική στις διαπραγματεύσεις είναι η μείωση της υποχρέωσης πρωτογενούς πλεονάσματος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μία παρόμοια συμφωνία δε χρειάζεται να εγκριθεί από κανένα κοινοβούλιο. Τέτοιου ύψους υποχρεώσεις ουδέποτε τηρήθηκαν από κανέναν. Και ούτε τώρα θα τηρηθούν. Εξάλλου αυτό (η μείωση της υποχρέωσης) γίνεται στην πράξη (ένστολοι, διοικητικοί, ενισχύσεις κ.τ.λ.). Ας το συμφωνήσουμε και δημοσίως για να αυξηθεί και η εμπιστοσύνη στην Ελληνική οικονομία.

Νίκος Χριστοδουλάκης

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθήνας

Σήμερα υπάρχει ανάγκη ριζικής επανεξέτασης του προβλήματος του χρέους και οι επιλογές δεν είναι απεριόριστες. Στην πραγματικότητα είναι μόλις τρεις:

- α.** Μονομερής διαγραφή, πράγμα που θα οδηγήσει σε πλήρη σύγκρουση με τις πιστώτριες χώρες και έξοδο από το Ευρώ.
- β.** Συναινετική διαγραφή χρέους, πράγμα που θα απαιτήσει όμως νέο Μνημόνιο και προγράμματα προσαρμογής. Υπό τις παρούσες πολιτικές συνθήκες, η έγκριση τους είναι κοινοβουλευτικά επισημολογημένη ενώ το αποτέλεσμα θα είναι και πάλι ασταθές και αδιέξοδο.
- γ.** Αναδιάρθρωση πληρωμών και ισχυρή ανάπτυξη. Η επιλογή αυτή είναι η μόνη που αποσοβεί μια νέα κρίση τόσο στις σχέσεις της Ελλάδας με τους εταίρους στην Ευρωζώνη γιατί αποφεύγει την άρνηση πληρωμών όσο και μια νέα ανάφλεξη συγκρούσεων στο εσωτερικό της χώρας επειδή δεν απαιτεί νέο Μνημόνιο και απνή δημοσιονομική λιτότητα.

Η τρίτη επιλογή βέβαια δεν είναι ούτε εύκολες ούτε αυτόματες. Πέρα από την συμφωνία που πρέπει να γίνει με τις πιστώτριες χώρες για την μείωση του επιτοκίου και άλλες διευκολύνσεις και επιμήκυνση στον χρονικό καταμερισμό των πληρωμών, απαιτείται και η διασφάλιση δύο άλλων διαδικασιών: η σταθερότητα του δημοσιονομικού πλεονάσματος και η υλοποίηση του αναπτυξιακού στόχου με νέες επενδύσεις. Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος – έστω και μικρού – παρέχει σήμερα την δυνατότητα να τεθούν νέοι κανόνες για την σταθεροποίηση της οικονομίας και να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την έξοδο από την ύφεση, όπως περιγράφονται στην συνέχεια.

Νέα Συμφωνία

Το πρώτο και καθοριστικό βήμα είναι ο απεγκλωβισμός της χώρας από τον μηχανισμό των συνεχών και αδιέξοδων μέτρων λιτότητας που επιβάλει το Μνημόνιο και να σταματήσει η ακραία αποτυχημένη διαδικασία διαβουλεύσεων με την Τρόικα. Στόχος πρέπει να είναι η διαμόρφωση μιας Νέας Συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα είναι διμερής και όχι τετραμερής όπως είναι σήμερα. Η σημερινή συγκυρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ευνοεί την ανάληψη πρωτοβουλίας για την αλλαγή του πλαισίου ασφυκτικής υπαγόρευσης, καθώς όλο και περισσότεροι αναγνωρίζουν την αναποτελεσματικότητα των μεθόδων ακραίας λιτότητας που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια. Η διαμάχη μεταξύ ΔΝΤ και Ευρωζώνης για το ποιος απέτυχε περισσότερο, μπορεί να αξιοποιηθεί από την Ελλάδα για την υπαγωγή όλων των εκκρεμών θεμάτων σε ένα πλαίσιο διαπραγμάτευσης, αποκλειστικά ευρωπαϊκό. Αν δεν μπορούμε να πειστούμε μόνοι μας για αυτή την προοπτική, ας θυμηθούμε τουλάχιστον την τόλμη του συντηρητικού Ισπανού Πρωθυπουργού που το 2012 έκλεισε την πόρτα στο ΔΝΤ και ανέλαβε ο ίδιος το κόστος για την απαιτούμενη προσαρμογή. Μέσα σε ένα χρόνο η Ισπανία βγήκε από την ύφεση και τελικά τον Δεκέμβριο 2013 απαλλάχθηκε από το καθεστώς επιτήρησης.

Στην Ευρώπη όλοι ξέρουν ότι ήρθε η ώρα για περισσότερο ρεαλισμό και λιγότερο δογματισμό στις αποφάσεις που δεν αφορούν μόνο την τύχη μιας οικονομίας, αλλά τελικά και την ίδια την κοινωνία. Για τον λόγο αυτό, η προσπάθεια εξόδου από την κρίση πρέπει να γίνει από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια διαδικασία συναπόφασης, συμμετρικής ευθύνης και ταύτισης επιδιώξεων. Όσο παραπλανητικό και επιζήμιο είναι να ξεσπαθώνουν διάφοροι «εθνικά αγέρωχοι» εναντίον των Βρυξελλών καταγγέλλοντας ότι επεμβαίνουν στα εσωτερικά μας, άλλο τόσο ευθυνόφοβο είναι να θεωρείται η

Ελλάδα από την Κομισιόν ως μοιραία περίπτωση κακοδαιμονίας ανεξάρτητα από κυβερνήσεις και πολιτικές θέλοντας έτσι να αποσείσει τις δικές της ευθύνες για την αδράνεια και την ανοχή που έδειξε τα τελευταία χρόνια στην κατρακύλα της ελληνικής οικονομίας. Το περιεχόμενο της Νέας Συμφωνίας μπορεί να περιέχει τα εξής:

Το πρωτογενές πλεόνασμα

Το πρωτογενές πλεόνασμα αναδεικνύεται σε ακρογωνιαίο λίθο της δημοσιονομικής πολιτικής ώστε να καλύπτονται όλες οι εσωτερικές ανάγκες χρηματοδότησης χωρίς ανάγκη προσφυγής σε νέο δανεισμό εξ αυτού του λόγου. Το πλεόνασμα όμως για να είναι πραγματικό και διατηρήσιμο πρέπει να βασίζεται:

- > στην αποτελεσματική συλλογή φορολογικών εσόδων και όχι στην επιβολή νέων φόρων,
- > στον περιορισμό του κόστους λειτουργίας του κράτους και όχι σε νέες περικοπές μισθών και συντάξεων,
- > στην απορρόφηση των κοινοτικών πόρων για την αναθέρμανση της οικονομίας και όχι στην διακράτηση τους ως προσωρινά έσοδα, όπως επιχειρήθηκε στο παρελθόν.

Το πρωτογενές πλεόνασμα δεν πρέπει να αποτελέσει την πλατφόρμα επιβίβασης νέων συντεχνικών αιτημάτων τα οποία σαν σίφουνας θα σαρώσουν κάθε προοπτική σταθεροποίησης αλλά να κατευθύνεται δεσμευτικά κατά ένα μέρος στην πληρωμή τόκων, ενώ το υπόλοιπο θα χρηματοδοτεί αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και επείγουσες κοινωνικές ανάγκες. Όταν εδραιωθεί η αξιοπιστία στην διάρκεια και στον τρόπο κατανομής πρωτογενών πλεονασμάτων, τότε και μόνο οι αγορές θα αρχίσουν να επαναδανείζουν την Ελλάδα χωρίς να φοβούνται στάση πληρωμών. Λογικά αυτό μπορεί να συμβεί στο τέλος του 2014 και δεν υπάρχει καμιά ανάγκη να επισπευσθεί για λόγους εσωτερικών εντυπώσεων.

Για την θεσμική κατοχύρωση του πρωτογενούς πλεονάσματος η καλύτερη μέθοδος θα ήταν η καθιέρωση ενός συνταγματικού κανόνα που θα απαγόρευε την υπέρβαση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων από τον εκάστοτε στόχο και την υποχρεωτική απομείωση του δημόσιου χρέους κάθε χρόνο. Αναλόγως έπραξε το 2011 η Ισπανία ανατρέποντας σε μεγάλο βαθμό τις κερδοσκοπικές πιέσεις.

Αναθεώρηση του PSI

Η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών πρέπει να γίνει μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και όχι από τα κονδύλια της δανειακής βοήθειας. Εάν συμπεριληφθούν και τα ομόλογα από προηγούμενες κεφαλαιοποιήσεις, το μέτρο αυτό από μόνο του θα μειώσει το δημόσιο χρέος σχεδόν κατά 25% του ΑΕΠ, προκαλώντας αμέσως μια σημαντική ανακούφιση που θα προστεθεί στις άλλες προσπάθειες ελάφρυνσης του και θα το κάνει οριστικά βιώσιμο.

Επειδή τώρα θα ήταν παράδοξο οι μεν τράπεζες να ενισχύονται από το ελληνικό δημόσιο για να καλύψουν τις ζημιές από το «κούρεμα» των ομολόγων του, ενώ οι μικρο-αποταμιευτές να αφήνονται στην τύχη τους για τα ίδια ακριβώς ομόλογα που κατείχαν, θα πρέπει επίσης να βρεθεί μια λύση για αυτούς με τρόπο που δεν δημιουργούνται νομικά προηγούμενα για τα μεγάλα επενδυτικά κεφάλαια. Η πιο απλή λύση είναι η ζημία να αναπληρωθεί με φορολογικές πιστώσεις στους δικαιούχους που εκτείνονται σε όση διάρκεια χρειάζεται για να αντισταθμίσουν τις απώλειες στα ομόλογα. Το σύστημα μπορεί να εφαρμοστεί όπως η επιστροφή φόρων σε αγρότες και άλλες επαγγελματικές κατηγορίες. Άλλος τρόπος μπορεί να είναι η σταδιακή αναπλήρωση των «κουρεμένων» ομολόγων με έντοκα γραμμάτια στην αξία αγοράς των τίτλων ή ακόμα και συνδυασμός των δύο μεθόδων.

Νέες επενδύσεις

Για την επίτευξη του ρυθμού ανάπτυξης 3.50% ετησίως σε μια μεσοπρόθεσμη βάση, χρειάζεται να υλοποιηθεί ένα φιλόδοξο επενδυτικό πρόγραμμα που θα την πυροδοτήσει. Άλλες δυνατότητες ανάπτυξης είτε μέσω νέων δανείων για τόνωση της ζήτησης είτε με προσλήψεις στο Δημόσιο για να δημιουργηθούν νέα εισοδήματα, απλώς δεν υπάρχουν. Το επενδυτικό πρόγραμμα θα είναι και η διαδικασία παραγωγικής συσσώρευσης που έχει ανάγκη η χώρα για να ξαναβρεθεί σε μια δυναμική προόδου και δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης. Το πρώτο ερώτημα είναι πόσες επενδύσεις χρειάζονται για τον σκοπό αυτό;

Η έκταση των επενδύσεων θα πρέπει να είναι ανάλογη του ρυθμού ανάπτυξης. Όπως την περίοδο 2009-2013 η επενδυτική δραστηριότητα συρρικνώθηκε δραματικά ακολουθώντας την καταβαράθρωση του ρυθμού ανάπτυξης, έτσι και τώρα πρέπει να επανέλθει ταυτόχρονα με την ανάκαμψη της δραστηριότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι καθαρές νέες επενδύσεις τα επόμενα χρόνια πρέπει σταδιακά να φτάσουν ένα επίπεδο γύρω στο 10% του ΑΕΠ. Τα ποσά που πρέπει να επενδυθούν μέχρι το 2020 ανέρχονται συνολικά στα 107 δισεκατομμύρια Ευρώ.

Το δεύτερο ερώτημα είναι από πού θα βρεθούν αυτά τα κονδύλια και σε ποιους τομείς πρέπει να κατευθυνθούν; Ενδιαφέρουσες μελέτες έχουν γίνει από ειδικευμένους οργανισμούς, οι οποίοι έχουν εντοπίσει τα παραγωγικά πλεονεκτήματα κάθε κλάδου στην Ελλάδα και έχουν εκτιμήσει τις πιθανές επενδυτικές ροές προς αυτούς. Οι τομείς που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον είναι η ενέργεια, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης, οι μεγάλες τουριστικές μονάδες, νέα έργα αερομεταφορών, όπως επίσης και η ανασυγκρότηση των επιχειρήσεων που δοκιμάστηκαν από την κρίση.

Σε αυτές τις επενδύσεις προστίθενται τα έργα που θα γίνουν με χρηματοδότηση από τα Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης, καθώς και οι αποκρατικοποιήσεις κρατικής περιουσίας. Συνολικά οι αναμενόμενες επενδύσεις ανέρχονται σε 90 δισεκατομμύρια Ευρώ και απομένουν άλλα 17 δισεκατομμύρια Ευρώ μέχρι το απαιτούμενο ύψος των 107 δισεκατομμυρίων. Το επενδυτικό κενό των 17 δισεκατομμυρίων Ευρώ μπορεί να καλυφθεί με την δημιουργία ενός επιπλέον αναπτυξιακού προγράμματος από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που θα χρηματοδοτήσει υποδομές, κατάρτιση και νέες επιχειρήσεις για τις χώρες του Νότου και την Ελλάδα.

Μόνο έτσι θα γίνει οργανωμένη επανεκκίνηση της οικονομίας, αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις δυνατότητες της χώρας και δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης για την νέα γενιά. Διαφορετικά, ακόμα και αν η ύφεση υποχωρήσει το επόμενο έτος, το πιο πιθανό η χώρα να διέλθει από μια φάση «άνεργης ανάκαμψης», καθώς οι επιχειρήσεις θα διστάζουν να εκλάβουν τα πρώτα σημάδια ως τερματισμό της αβεβαιότητας και δεν θα κάνουν νέες προσλήψεις.

Με βάση τις κατά καιρούς διαβεβαιώσεις των αρχών της ΕΕ, η στήριξη αυτή με ένα ν επενδυτικό πρόγραμμα εξετάζεται ήδη από τις κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών χωρών. Η συμμετοχή του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος στην κυβέρνηση της Γερμανίας είναι καθοριστική για μια τέτοια πρωτοβουλία, αφού προεκλογικά αναγνώρισε δημόσια ότι ο ευρωπαϊκός Νότος χρειάζεται ένα νέο Σχέδιο Μάρσαλ για να ξεκολλήσει από την ύφεση και να αρχίσει να δημιουργεί ξανά θέσεις απασχόλησης. Όσο και να ξεθωριάσει μετεκλογικά, η δέσμευση του μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο πίεσης από τις κυβερνήσεις των χωρών του Νότου, αξιοποιώντας μάλιστα και την συγκυρία των Ευρωεκλογών που διαφορετικά θα διεξαχθούν μέσα σε ένα κλίμα γενικευμένης δυσπιστίας και αποξένωσης των πολιτών.

Μόνο μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να διασφαλιστεί ταυτόχρονα η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και η βιωσιμότητα του χρέους. Διαφορετικά η έλλειψη μιας στιβαρής ανάπτυξης θα συνεχίσει να διογκώνει το χρέος όσα πρωτογενή πλεονάσματα και να επιδιώξει η κυβέρνηση. Η αβεβαιότητα θα αποτρέπει την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων και οι μικρές δόσεις ανάκαμψης θα εξατμίζονται χωρίς ουσιαστική ενίσχυση της απασχόλησης. Αργά ή γρήγορα η κρίση θα επανέλθει οξύτερη και θα κάνει την έξοδο από Ευρώ να μοιάζει αναπόφευκτη.

Για την ενθάρρυνση των επενδύσεων ανανέωσης κεφαλαίου πρέπει να επιδιωχθεί η χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων με επιτόκια παρόμοια με αυτά που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και ένα τέτοιο σχέδιο μπορεί να αναληφθεί επίσης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε συνδυασμό με την ΕΚΤ. Έτσι οι ελληνικές επιχειρήσεις θα μπορέσουν να επιβιώσουν και να γίνουν ανταγωνιστικές στην διεθνή αγορά και όχι με τις αλληπάλληλες μειώσεις μισθών των εργαζομένων, οι οποίες οδήγησαν μεν σε κατάρρευση το οικογενειακό εισόδημα αλλά δεν αναπέρωσαν καθόλου την ανταγωνιστικότητα.

Παράλληλα με την αναθέρμανση της οικονομίας για την μείωση του χρέους και της ανεργίας, η Ελλάδα χρειάζεται σήμερα ένα εθνικό σχέδιο μεταρρυθμίσεων, αποκρατικοποιήσεων και ανταγωνιστικής απελευθέρωσης αγορών και επαγγελμάτων. Και στους τρεις αυτούς τομείς τα αποτελέσματα την τελευταία τριετία ήταν πενιχρά, ακριβώς γιατί αντιμετωπίστηκαν ως απειλητικά προαπαιτούμενα των δόσεων της δανειακής βοήθειας και όχι ως εργαλεία αναδιάρθρωσης της οικονομίας.

Με τον τρόπο αυτό έδωσαν όλα τα προσχήματα ακόμα και στα πιο σκανδαλώδη συντησιακά πρόνομα, να εμφανίζονται ως φλάμπουρα «κατά των ξένων» και να διεκδικούν την διαιώνιση τους με αντιστασιακή ρητορική. Το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων πρέπει να σχεδιαστεί χωρίς ξένη υπαγόρευση για να μην εκλαμβάνεται ως άλλος ένας όρος των Μνημονίων, αλλά και χωρίς χατίρια στις κομματικές και πελατειακές ομάδες που караδοκούν να ξαναγυρίσουν στις προσφιλείς τακτικές πιέσεων και διανομής προνομίων. Το πρόγραμμα θα αποτελέσει το διαρθρωτικό αντιστήριγμα στο πρωτογενές πλεόνασμα και την βάση επανεδραίωσης της αξιοπιστίας της ελληνικής οικονομίας.

**ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΑΡΙΣΤΕΡΑ**